

Mahere Aromatawai – 2020**Te Reo Rangatira: Te tātari i te ahunga o te reo (91804)****Taunakitanga**

Paetae	Kaiaka	Kairangi
Te tātari i te ahunga o te reo.	He kaiaka te tātari i te ahunga o te reo.	He kairangi te tātari i te ahunga o te reo.
<ul style="list-style-type: none"> • Ka tātari i ngā hanga o te reo e panoni ana. • Ka tātari i ngā rerenga kētanga me ngā ritenga o ngā reo e rua. • Ka matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ka āta tātari, ka āta māhitihi i ngā rerenga kētanga me ngā ritenga o ngā reo e rua. • Ka mārohirohi i ngā take o aua rerenga kētanga. • Ka matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā me ngā take e rerekē ai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ka whakapakepake te mārohirohi i ngā take o aua rerenga kētanga. • Ka whakapakepake te matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā me ngā take e rerekē ai.

Hei tauira taunaki noa

Paetae	Kaiaka	Kairangi
<p><i>Hei tauira taunaki noa:</i></p> <p>I te tuhinga nā Tamarereti nō te tau 1898, e kitea ētahi meka nui mō Auahi Tūroa, pēnei i te tawhiti o tana haere me tana hanganga pūtaiao nei, ka mutu, ka āta wānangatia ētahi o ōna tohu ki tā te Māori titiro, me tā te poa (Awherikana-kite-tonga) titiro. Kei reira e kitea ana ngā whakapono rerekē o ngā iwi e rua mō Auahi-Tūroa, arā, he tohu aituā ki te Māori, engari, he tohu houhanga-ā-rongo kē ki te Poa. Hāunga ērā, ko ngā karere me ngā tohu o ngā whetū he mea whakamaumahara ki ngā iwi katoa mō te mana nui o te kāhui atua hei arataki i a tātou.</p>	<p><i>Hei tauira taunaki noa:</i></p> <p>Ko tētahi tino kitenga i ēnei tuhinga e rua nei mō te tātai arawhetūrangi, arā, tētahi nō te niupepa o mua me tērā atu nō tētahi pukapuka i whakaputaina i te tau 2017, ko te whanaketanga ā-whakapono nei ki te mana nui o ngā tohu whetū ki te ao wairua. Nō nā tata nei, kua kaha ake te horahia o ngā mātauranga tapu a te Māori ā-tā nei, hei pānuihanga mā te marea. I ngā wā o mua, i whai ngā pakiwaitara a te Māori mō ngā whetū i ngā mātauranga Pākehā, arā, ngā whetū e whitu o Matariki, engari, kua hoki anō te Māori ki āna ake kōrero mō tēnā kāhui whetū, otirā, mō Pōhutukawa me Hiwa-i-te-rangi. E pēnei ana i ēnei wā nei nā te mea i tata ngaro ēnei kōrero tuku iho, nā reira, ko te whakaputa i ngā kōrero ā-pukapuka nei he rautaki e ora tonu ai ēnei kura huna ā haere ake nei.</p>	<p><i>Hei tauira taunaki noa:</i></p> <p>Tuatahi mai, ko tāku i kite ai i te tuhinga nā Tamarereti, kua kore he tohutō i te tuhinga, ka mutu, ehara i te mea e noho kotahi ana ētahi o ngā kupu, kua māwehetia kētia ngā kūmua i ngā kupu matua, pēnei i te mātau-ranga. I pēnei te tuhia o ngā kōrero i ngā tau 1910, inā rā, kua kore he tikanga tuhi ā-kārawarawa pēnei i te wā nei. Nō te tūnga mai o Te Taura Whiri ka huri te ao Māori ki te uta i ngā tohutō ki ngā kupu, e tika ake ai te whakahua o te kupu Māori me ōna māramatanga.</p>

Whakawākanga

KIW 1	KIW 2	Paetae 3	Paetae 4	Kaiaka 5	Kaiaka 6	Kairangi 7	Kairangi 8
Kāore e hāngai ana te tuhinga ki te kaupapa.	Iti rawa te tātari, te matapae hoki.	Ka āta tātari i ngā hanga o te reo e panoni ana.	Ka tātari i ngā hanga o te reo e panoni ana.	Ka āta tātari, ka āta māhitihi i ngā rerenga kētanga me ngā ritenga o ngā reo e rua.	Ka whānui te tātari me te māhitihi i ngā rerenga kētanga me ngā ritenga o ngā reo e rua.	Ka āta whakapakepake te mārohirohi i ngā take o aua rerenga kētanga.	Ka hōhonu, ka whānui te whakapakepake me te mārohirohi i ngā take o aua rerenga kētanga.
Kāore e puta te mātau ki te puna reo o tēnei taumata.		Ka āta tātari i ngā rerenga kētanga me ngā ritenga o ngā reo e rua.	Ka tātari i ngā rerenga kētanga me ngā ritenga o ngā reo e rua.	Ka āta mārohirohi i ngā take o aua rerenga kētanga.	Ka whānui te mārohirohi i ngā take o aua rerenga kētanga.	Ka āta whakapakepake te matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā me ngā take e rerekē ai.	Ka hōhonu, ka whānui te whakapakepake me te matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā me ngā take e rerekē ai.
		Ka āta matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā.	Ka matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā.	Ka āta matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā me ngā take e rerekē ai.	Ka whānui te matapae i te ahunga atu o te reo i ēnei rā me ngā take e rerekē ai.		

KIW 0 = Kāore noa iho he aha.

Whakataunga

Kāore i Whiwhi	Paetae	Kaiaka	Kairangi
0 – 2	3 – 4	5 – 6	7 – 8